

Қазақстан-Ресей медицина университеті

СӨЖ

Тақырыбы: Нарық, Сауда, Бәсеке

Орындаған: Байдауитов Н.Р

Тобы: 201 А МПД

Тексерген: Алманиязова К.Н

Жоспар:

1. Нарық, Нарықтық шаруашылықтың субъектері, объектілері
2. Нарық инфрақұрылымы: тауар, қаржы және еңбек нарығы
3. Жарнама, Ақпарат, Консалтинг, Аудит компаниялары
4. Сауда, Дүкен, Аукцион, Жәрмеңке
5. Бәсеке: бағалы бәсеке, бағалы емес бәсеке
6. Монополистік бәсеке, Таза монополия, Олигополия
7. Патент, Лицензия, Сауда маркасы
8. “Сұраныс пен ұсыныс теориясының негіздері”

Натуралды шаруашылық-бұл

- *Алғашқы қауымдық кезең*де пайда болды
- Игіліктер өндірісінде *өзіндік* еңбек қолданылады
- *Өз қажеттіліктерін қамтамасыз ету* мақсатында өнім өндірісі

Тауарлы шаруашылық-бұл

- *Қоғамдық еңбек бөлінісі* нәтижесінде пайда болды
- Игіліктер өндірісінде *жалдамалы* еңбек пайдаланады
- Тауар өндірісінде өнім *нарықта сату үшін* құрылады

5 тақырып. **Нарықтық шаруашылықтың жалпы сипаттамасы**

5.1 Нарықтың пайда болуы: шарттары және қызметтері

5.2 Нарықтың инфрақұрылымы: мәні және негізгі элементтері

5.3. Нарықтың элементтері: сауда және коммерция

5.4 Нарықтың типтері

БАРТЕР - бір тауардың екінші тауарға ақшасыз айырбасталуы

(Т-Т) = ТАУАР - ТАУАР

ТАУАР АЙНАЛЫМЫ - жанама түрде ақша мен тауар айырбасы

(Т-А-Т) = ТАУАР – АҚША - ТАУАР

НАРЫҚ

- экономикалық ұйымдасқан қатынастар жүйесі
- өндіру, бөлу, айырбастау, тұтыну, сату- сатып-алу арқылы жүзеге асырылатын жүйе

Нарықтың қызметтері

1. Қоғамдық өндірісті реттейді,
"не, қалай, кім үшін өндіру керек?" мәселелерді шешеді
2. Өндіруші мен тұтынушы арасында байланыс
3. Өндіріске кеткен шығындарды анықтайды
4. Бағаны белгілейді
5. Өндірушілерді дифференциалдайды

Нарық

СУБЪЕКТ

- үй шаруашылығы
- фирмалар
- мемлекет

ОБЪЕКТ

- тауарлар
- қызметтер
- өндіріс факторлары
 - ақша
 - құнды қағаздар
-

Нарықтың бөлек элементтерінің ішкі құрылысы

НАРЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ

- сату түріне байланысты
- экономикалық міндеттеріне байланысты
- бәсекенің шектелу дәрежесіне байланысты
- саласы бойынша
- географиялық орналасуына байланысты

САТУ ТҮРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ

- КӨТЕРМЕ САУДА НАРЫҒЫ
- БӨЛШЕК САУДА НАРЫҒЫ

ЭКОНОМИКАЛЫҚ МІНДЕТТЕРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ

- тауарлар мен қызметтер нарығы
 - өндіріс құралдары нарығы
 - еңбек нарығы
 - инвестициялар
 - құнды қағаздар
 - қаржы нарығы

ГЕОГРАФИЯЛЫҚ ОРНАЛАСУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ

- ЖЕРГІЛІКТІ НАРЫҚ
 - АЙМАҚТЫҚ НАРЫҚ
 - ҰЛТТЫҚ НАРЫҚ
 - ӘЛЕМДІК НАРЫҚ

БӘСЕКЕНІҢ ШЕКТЕЛУ ДӘРЕЖЕСІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ

- МОНОПОЛИЯЛЫҚ НАРЫҚ
- ОЛИГОПОЛИЯЛЫҚ НАРЫҚ
- ЕРКІН НАРЫҚ

САЛАСЫ БОЙЫНША

- АВТОМОБИЛЬ НАРЫҒЫ

- БИДАЙ НАРЫҒЫ

- МҰНАЙ НАРЫҒЫ

-

Нарық қатынастарының сәтті жұмыс істеуін
қамтамасыз ететін коммерциялық және мемлекеттік
мекемелердің жиынтығы

НАРЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ

ТАУАР
нарығы

ҚАРЖЫ
нарығы

ЕҢБЕК
нарығы

ТАУАР НАРЫҒЫНЫҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ

- делдал фирмалар
- жәрмеңкелер, аукциондар
- көтерме сауда кәсіпорындары
- бөлшек сауда кәсіпорындары

ҚАРЖЫ НАРЫҒЫНЫҢ

ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ

- валюта және қор биржалары
- банктер
- сақтандыру компаниялары

ЕҢБЕК НАРЫҒЫНЫҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫ

- еңбек биржасын
- еңбекпен қамту қызметі
- кадрларды даярлау

ЖАРНАМА (лат.- «айқайлаймын») - бұл сұранысты көбейту мақсатымен тауарлар туралы мәліметтерді тарату.

АҚПАРАТ (лат.- «мәлімдеу») - бұл нарық жағдайын болжамдау және талдау жасауға қолданылатын мәліметтер.

АУДИТ КОМПАНИЯЛАРЫ (ағылш.- «ревизор») - бұл фирманың қаржы - шаруашылық қызметінің кешенді ревизиясын жүзеге асыратын ұйымдар.

САУДА - бұл адамдардың тауар айырбасын
және
сату - сатып алу актіні жүзеге асырумен
байланысты қызметі.

Сауданы ұйымдастыру әдістері:

- нақты ақшаға сату
- тауарларды несиеге сату
- тауарларды сатып алушының мүлкін кепілге алу арқылы сату
- бартер

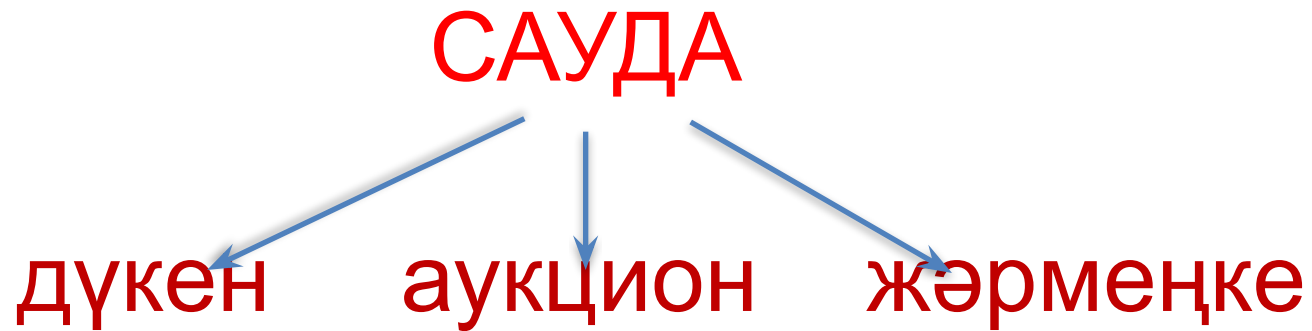
Сатудың көлеміне байланысты

көтерме сауда

бөлшек сауда

КОММЕРЦИЯ – бұл

сатушы үшін тиімді тауар сату есебінен
табыс алуға бағытталған сауда әрекеті

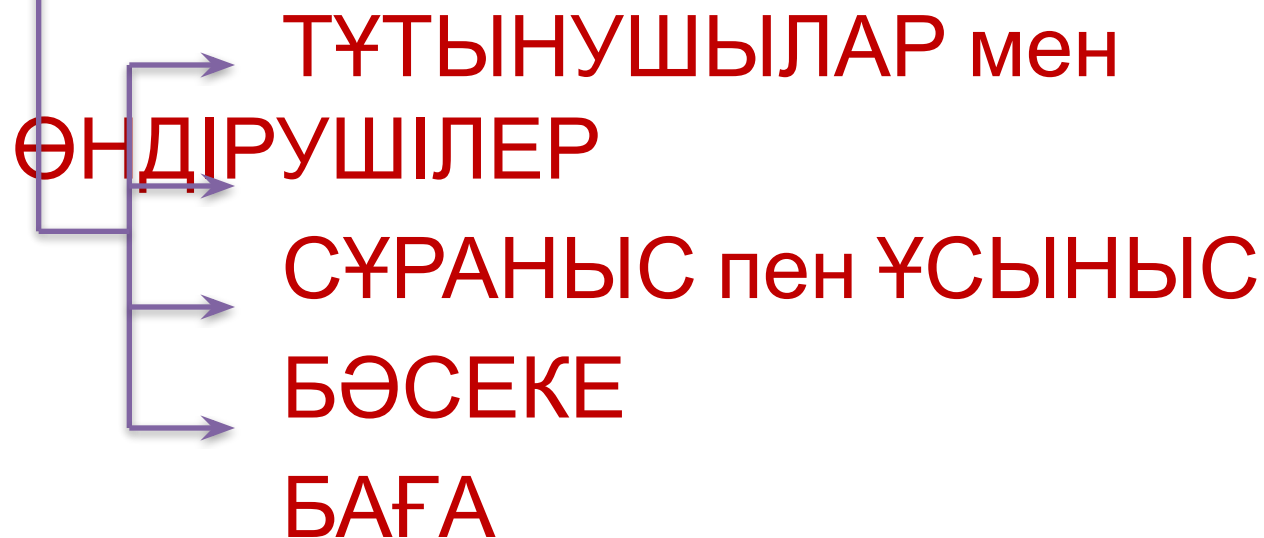

ДҮКЕН (фран. - **қойма, амбар**) - бұл сатып алушылар арасындағы бәсеке жағдайында тауарларды сату.

АУКЦИОН (лат.- **жұрт алдындағы сауда**)- бұл сатып алушылар арасындағы бәсеке жағдайында тауарларды сату.

ЖӘРМЕҢКЕ (нем. - **жыл сайынғы нарық**) - бұл нақты жерде және белгіленген уақытта жүзеге асатын уақытылы, кезең сайын ұйымдастырылатын нарық

НАРЫҚТЫҢ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

латын тілінен аударғанда "*СОҒЫСЫП- ҚАЛУ*" деген сөз

БӘСЕКЕ

БАҒАЛЫ БӘСЕКЕ

БАҒАЛЫ ЕМЕС

БӘСЕКЕ

өндіруші өнімнің бағасын
сапасын,

арзандатады

өндіруші өнімнің

дизайның өзгетеді

БӘСЕКЕ

нарығының ерекшеліктері:

- Тұтынушылар мен өндірушілердің саны көп
- Бағаға бақылау болмайды
- Салаға кіру мен шығу оңай

МОНОПОЛИСТІК БӘСЕКЕ

нарығының негізгі ерекшелігі

- Фирмалардың салыстырмалы көп саны
- Өнімдер бір-бірінен ерекшеленеді
- Бағалы және бағалы емес бәсеке жүргізіледі;
- Салаға кіру салыстырмалы оңай, бірақ белгілі бір шектеулер пайда болады. Олар: патент, лицензия, сауда маркасы т.б.

ТАЗА МОНОПОЛИЯ

нарығының негізгі ерекшеліктері

- Белгілі бір өнімнің бір ғана өндірушісі және сатушысы болады
- Бұл өнімді ауыстыратын басқа өнімдер жоқ
- Монополист бағаны толық бақылайды

ОЛИГОПОЛИСТИК НАРЫҚТЫҢ

негізгі ерекшелігі

- бірнеше фирмалардың маңызда үлесі бар
- фирмалар бір-біріне тәуелді болады
- салаға кіру үшін бірден ірі фирма болу керек